Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA PAOLO MENGOCI [*PAOLO MENGOZZI*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2014. gada 30. aprīlī[1]

Lieta C-338/13

Marjan Noorzia

(Verwaltungsgerichtshof (Austrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos — Direktīva 2003/86/EK — 4. panta 5. punkts — Valsts tiesiskais regulējums, kurā paredzēts, ka apgādniekam un laulātajam pirms pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos iesniegšanas ir jābūt sasniegušiem 21 gada vecumu

1. "Laulība var tikt slēgta tikai ar abu personu, kas stājas laulībā, brīvu un pilnīgu piekrišanu". Tas ir teikts Vispārējās Cilvēktiesību deklarācijas[2] 16. panta 2. punktā.

2. Ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko Tiesai iesniegusi Austrijas *Verwaltungsgerichtshof* [Augstākā administratīvā tiesa], Tiesai pirmo reizi tiek lūgts paust nostāju par Direktīvā 2003/86/EK[3] saistībā ar tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos ietvertu normu, kuras konkrētais mērķis ir nepieļaut piespiedu laulības, proti, laulības, kurās vismaz viena no abām personām stājas laulībā, tam nedodot savu brīvu un pilnīgu piekrišanu, jo tās griba ir pakļauta dažādiem fiziskās vai psiholoģiskās iespaidošanas veidiem, piemēram, draudiem vai citiem emocionālās vardarbības veidiem, vai smagākajos gadījumos pat fiziskai iespaidošanai[4].

3. Piespiedu laulību parādība Eiropā ir slēpta prakse, taču tas nenozīmē, ka tās izplatība ir niecīga[5]. Tieši nolūkā ierobežot šo parādību, kuras rezultātā tiek smagi pārkāptas personu – galvenokārt sieviešu – pamattiesības, Direktīvā 2003/86 tika ieviesta norma, kuras interpretāciju valsts tiesa lūdz Tiesai.

4. Kā redzēsim vēlāk, šajā lietā pasākumi minētā mērķa likumīgai sasniegšanai tomēr būs jāpielāgo vajadzībām, kuras izriet no īsti laulātu pāru tiesībām uz cieņu pret ģimenes dzīvi.

1 — Oriģinālvaloda – itāļu.

2 — Vispārējā Cilvēktiesību deklarācija, kuru Apvienoto Nāciju Ģenerālā asambleja pasludinājusi 1948. gada 10. decembrī ar rezolūciju 217 A (III). Skat. šajā pašā ziņā arī Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām 23. panta 2. punktu.

3 — Padomes 2003. gada 22. septembra Direktīva 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (OV L 251, 12. lpp.).

4 — Piespiedu laulības var tikt nošķirtas no sarunātajām laulībām, kur personu, kuras stājas laulībā, ģimenēm ir galvenā loma laulības sarunāšanā, tomēr galīgā izvēle par laulības slēgšanu beigās ir personu, kuras stājas laulībā, ziņā. Taču demarkācijas līnija starp sarunātām laulībām un piespiedu laulībām bieži vien ir diezgan neskaidra.

5 — No lielākās daļas dalībvalstu valdībām gūtajām atbildēm, kas tika sniegtas 2012. gadā rīkotajā sabiedriskajā apspriešanā par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos, (skat. http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-is-new/public-consultation/2012/consulting_0023_en.htm), izriet, ka par piespiedu laulību parādības izplatību Eiropas Savienībā ir maz statistikas datu. Tomēr pētījumos, kas veikti, piemēram, Apvienotajā Karalistē, ir gūtas aplēses par paziņotu piespiedu laulību gadījumu pārsvaru 2009. gadā robežās no 5000 līdz 8000 gadījumu tikai minētajā dalībvalstī vien. Savukārt Vācijā 2008. gadā ir reģistrēti vairāk nekā 3400 gadījumu.

I – **Atbilstošās tiesību normas**

A – *Eiropas Cilvēktiesību konvencija*

5. Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – "ECPAK")[6] 8. pantu "Tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi":

"1. Ikvienam ir tiesības uz cieņu pret viņa privāto un ģimenes dzīvi, mājokļa neaizskaramību un korespondences noslēpumu.

2. Valsts iestādes nedrīkst nevienam liegt īstenot šīs tiesības, izņemot gadījumus, kas ir paredzēti tiesību aktos un nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizsargātu valsts vai sabiedrisko drošību vai valsts ekonomisko labklājību, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai tikumību vai lai aizstāvētu citu tiesības un brīvības."

B – *Savienības tiesības*

6. Saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 7. pantu "Privātās un ģimenes dzīves neaizskaramība":

"Ikvienai personai ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un saziņas neaizskaramību."

7. Direktīvas 2003/86 mērķis ir paredzēt nosacījumus ģimenes atkalapvienošanās tiesību īstenošanai attiecībā uz trešo valstu pilsoņiem, kas likumīgi uzturas dalībvalstu teritorijā. Saskaņā ar minētās direktīvas preambulas otro apsvērumu tajā ievērotas pamattiesības, it īpaši tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību, kas paustas daudzos starptautisko tiesību aktos, kuru vidū it īpaši ir minētie ECPAK 8. pants un Hartas 7. pants.

8. Direktīvas 2003/86 4. pantā ir definēts personu loks, apgādnieka ģimenes locekļi, kas uz šī pamata var iegūt uzturēšanās atļauju ģimenes atkalapvienošanās vārdā. Saskaņā ar minētā panta 1. punkta a) apakšpunktu minēto personu lokā ietilpst apgādnieka laulātais.

9. Direktīvas 2003/86 tā paša 4. panta 5. punktā ir noteikts:

"Lai nodrošinātu labāku integrāciju un nepieļautu piespiedu laulības, dalībvalstis var pieprasīt, lai apgādniekam un viņa/viņas laulātajam ir minimālais vecums un [viņš/viņa ir] maksimāli 21 gadu vecs[/veca], pirms laulātais var pievienoties viņam/viņai."

C – *Valsts tiesības*

10. *Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz* [Likums par dzīvesvietu un uzturēšanās tiesībām][7] paredzēts, ka ar zināmiem nosacījumiem Austrijas kompetentās iestādes piešķir uzturēšanās atļauju trešās valsts valstspiederīgo ģimenes locekļiem. Saskaņā ar *Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz* 2. pantu ģimenes loceklis minētā likuma izpratnē ir "laulātais [..] un, tieši tāpat, arī partneri reģistrētās partnerattiecībās; laulātajiem un partneriem reģistrētās partnerattiecībās jau pieteikuma iesniegšanas brīdī ir jābūt sasniegušiem 21 gada vecumu [..]".

6 — Konvencija parakstīta Romā 1950. gada 4. novembrī.

7 — *BGBl.* I, 100/2005, redakcijā, kas grozīta un publicēta *BGBl.* I, 111/2010.

II – **Fakti, tiesvedība valsts tiesā un prejudiciālais jautājums**

11. *M. Noorzia*, prasītāja pamata lietā, ir 1989. gada 1. janvārī dzimusi Afganistānas pilsone.

12. 2010. gada 3. septembrī *M. Noorzia* iesniedza Austrijas vēstniecībā Islamabadā (Pakistāna) pieteikumu par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas piešķiršanu ģimenes atkalapvienošanās nolūkā ar viņas 1990. gada 1. janvārī dzimušo, Austrijā dzīvojošo vīru, arī Afganistānas pilsoni.

13. Ar 2011. gada 9. marta lēmumu *Bundesministerin für Inneres* (Austrijas iekšlietu ministre), atbildētāja pamatlietā, noraidīja pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos. Savā lēmumā Austrijas pārvaldes iestāde pieteikuma noraidījumu pamatoja ar to, ka, lai gan *M. Noorzia* vīrs tik tiešām bija kļuvis 21 gadu vecs, pirms tika pieņemts lēmums noraidīt pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos, saskaņā ar Austrijas likumu noteicošais brīdis vecuma noteikšanai esot pieteikuma iesniegšanas, nevis lēmuma pieņemšanas brīdis. Līdz ar to, tā kā vīrs pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos iesniegšanas brīdī vēl nebija 21 gadu vecs, neesot bijis izpildīts īpašs nosacījums pareizai pieteikuma iesniegšanai.

14. *M. Noorzia* pārsūdzēja noraidošo lēmumu iesniedzējtiesā.

15. Minētā tiesa visupirms norāda, ka Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punktā nav precizēts, vai tajā minētās vecuma robežas, ko dalībvalstis var paredzēt, lai varētu notikt ģimenes atkalapvienošanās, noteikšanai noteicošs ir iestādes lēmuma [pieņemšanas] brīdis vai konkrētās ieceļošanas brīdis attiecīgajā dalībvalstī, vai cits brīdis. Iesniedzējtiesa norāda arī uz to, ka Austrijas likumdevējs ir konkrēti apliecinājis, ka 21 gada vecums ir formāls nosacījums uzturēšanās atļaujas piešķiršanai ģimenes atkalapvienošanās nolūkā, ka [pretendentiem] ir jāatbilst minētajam nosacījumam pieteikuma par atkalapvienošanos iesniegšanas brīdī un ka minētā nosacījuma neizpildes sekas ir šāda pieteikuma noraidīšana, nedodot nekādu iespēju "novērst trūkumu" pēc attiecīgā vecuma sasniegšanas procedūras laikā.

16. Šādos apstākļos iesniedzējtiesai ir radies jautājums par konkrētā Austrijas tiesiskā regulējuma saderību ar Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punktā ietverto normu. Minētā tiesa uzskata, ka konkrētajai normai ir iespējamas divas alternatīvas interpretācijas. No vienas puses, minētās normas formulējums liek nosliekties par labu tādai interpretācijai, saskaņā ar kuru noteicošajam brīdim normā paredzētā attiecīgā vecuma sasniegšanai esot jābūt brīdim, kad iestāde piešķir atļauju, nevis pieteikuma iesniegšanas brīdim. Ja direktīvas norma tiktu interpretēta tādējādi, tad, pēc iesniedzējtiesas domām, Austrijas tiesiskais regulējums varētu būt nesaderīgs ar Direktīvu 2003/86. Tomēr, no otras puses, pēc iesniedzējtiesas domām, konkrētās normas *ratio* analīze varētu dot atšķirīgu interpretāciju, kuras sekas varētu būt valsts tiesiskā regulējuma saderība ar minēto direktīvu.

17. Ņemot vērā minētos apsvērumus, iesniedzējtiesa ar 2013. gada 29. maija rīkojumu atzina par nepieciešamu apturēt tajā notiekošo tiesvedību, lai uzdotu Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai [..] Direktīvas 2003/86 [..] 4. panta 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram laulātajiem un partneriem reģistrētās partnerattiecībās jau pieteikuma iesniegšanas brīdī ir jābūt 21 gadu veciem, lai varētu uzskatīt, ka viņi ir ģimenes locekļi, kuriem ir tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos?"

III – **Tiesvedība Tiesā**

18. Rīkojums par prejudiciāla jautājuma uzdošanu Tiesas kancelejā tika saņemts 2013. gada 20. jūnijā. Rakstveida apsvērumus ir iesnieguši *M. Noorzia*, Austrijas un Grieķijas valdības, kā arī Komisija.

IV – **Juridiskā analīze**

A – *Iepriekšēji apsvērumi*

19. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko iesniedzējtiesa iesniegusi Tiesai, attiecas uz Direktīvas 2003/86 par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos 4. panta 5. punkta interpretāciju.

20. Šajā sakarā vispirms ir jānorāda, ka tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, kas atzītas un reglamentētas Direktīvā 2003/86, veido tiesību uz ģimenes dzīves neaizskaramību konkrētu aspektu, kas savukārt ir pamattiesības, kuras paustas ECPAK 8. pantā un Hartas 7. pantā un kā tādas ir aizsargātas Eiropas Savienības tiesību sistēmā [8].

21. Tiešā saikne starp pamattiesībām uz ģimenes dzīves neaizskaramību un tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos Direktīvā 2003/86 ir konkrēti atzīta tās preambulas otrajā apsvērumā, kas minēts iepriekš 7. punktā.

22. Šādā kontekstā Tiesa ir konkrēti apliecinājusi, ka Direktīvas 2003/86 normas ir jāinterpretē, ņemot vērā pamattiesības, it īpaši ievērojot tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību, kas paustas gan ECPAK, gan Hartā [9].

23. Vēl Tiesa ir uzsvērusi, ka Direktīvā 2003/86, it īpaši tās 4. panta 1. punktā, dalībvalstīm ir noteikti precīzi pozitīvi pienākumi, kuriem atbilst skaidri definētas subjektīvas tiesības, jo minētajā direktīvā paredzētajos gadījumos ir noteikts pienākums atļaut apgādnieka konkrētu ģimenes locekļu atkalapvienošanos, neparedzot iespēju izmantot tās rīcības brīvību [10].

24. Šādā perspektīvā no judikatūras izriet, ka atļauja īstenot ģimenes atkalapvienošanos ir vispārīgs noteikums un ka tāpēc Direktīvā 2003/86 dalībvalstīm piešķirtās tiesības pakļaut nosacījumiem tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos ir jāinterpretē šauri [11].

25. Turklāt Tiesa ir uzsvērusi, ka ar Direktīvas 2003/86 normām dalībvalstīm atzīto rīcības brīvību tās nedrīkst izmantot tā, ka tas varētu apdraudēt pašas direktīvas mērķi veicināt ģimenes atkalapvienošanos un tās lietderīgo iedarbību [12].

26. Turklāt, pēc Tiesas domām, no Direktīvas 2003/86 17. panta, kurā ir paredzēts, ka pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos noraidījuma gadījumā "[d]alībvalstis pienācīgi ņem vērā personas ģimenes attiecību [saišu] veidu un pastāvību, viņa uzturēšanās laiku dalībvalstī un ģimenes, kultūras vai sociālo saišu esamību ar savu izcelsmes valsti", izriet, ka dalībvalstīm ir pienākums veikt pieteikumu par atkalapvienošanos individuālu vērtējumu [13].

27. Tieši ņemot vērā iepriekš minētos, judikatūrā paustos principus, ir jāatbild uz iesniedzējtiesas iesniegto lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

8 — Spriedums Parlaments/Padome (C-540/03, EU:C:2006:429, 52. punkts un tajā minētā judikatūra).

9 — Spriedums *Chakroun* (C-578/08, EU:C:2010:117, 44. punkts).

10 — Spriedums Parlaments/Padome (EU:C:2006:429, 60. punkts) un spriedums *Chakroun* (EU:C:2010:117, 41. punkts).

11 — Spriedums Parlaments/Padome (EU:C:2006:429, 60. punkts) un spriedums *Chakroun* (EU:C:2010:117, 41. punkts). Skat. šajā sakarā, ciktāl tas attiecas uz Direktīvas 2003/86 7. panta 1. punkta sākumā un c) apakšpunktā paredzētajām tiesībām, sprieduma *Chakroun* 43. punktu.

12 — Spriedums *Chakroun* (EU:C:2010:117, 43. punkts).

13 — Spriedums *Chakroun* (EU:C:2010:117, 48. punkts).

B – *Par prejudiciālo jautājumu*

28. Ar savu prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā lūdz Tiesai noteikt, vai Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir valsts tiesiskais regulējums, atbilstoši kuram vecuma prasībai, ko saskaņā ar minēto normu dalībvalstis var noteikt apgādniekam un viņa/viņas laulātajam, lai varētu notikt ģimenes atkalapvienošanās, katram no viņiem ir obligāti jāatbilst pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos iesniegšanas brīdī.

29. Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatā ir, pirmkārt, tas, ka Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punktā nav konkrēti norādīts brīdis, kurā apgādniekam un viņa/viņas laulātajam ir jāatbilst tajā noteiktajai vecuma prasībai, un, otrkārt, tas, ka, ievērojot Austrijas regulējumu, kurā transponēta minētā direktīva, kompetentās valsts iestādes var noraidīt pieteikumu, kas iesniegts, pirms viens vai abi pretendenti atbilst minētajai vecuma prasībai, pat ja abi atbilst šai prasībai brīdī, kad tiek pieņemts lēmums saistībā ar pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos.

30. Tātad jautājumā, ko iesniedzējtiesa lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir uzdevusi Tiesai, tiek prasīts noskaidrot brīdi, kurā saskaņā ar Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punktu ir jāatbilst tajā paredzētajai augstākais 21 gada vecuma prasībai. Tāpēc ir jāveic minētās normas interpretācija.

1) Par Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punkta interpretāciju

31. Saskaņā ar Tiesas judikatūru, interpretējot kādu Savienības tiesību normu, jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts un mērķi, kurus paredzēts sasniegt ar regulējumu, kurā tā iekļauta [14]. Tāpēc ir jāveic Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punkta gramatiskā, teleoloģiskā un sistēmiskā interpretācija.

a) Gramatiskā interpretācija

32. Savā rīkojumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu valsts tiesa apgalvo, ka no paša Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punkta formulējuma acīmredzami izrietot, ka minētā norma ir jāsaprot tādējādi, ka brīdis, kurā ir jāatbilst tajā noteiktajai vecuma prasībai, esot brīdis, kad kompetentā iestāde izdod uzturēšanās atļauju, nevis brīdis, kad tiek iesniegts pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos.

33. Es piekrītu iesniedzējtiesas veiktajai analīzei, atbilstoši kurai attiecīgās normas formulējums sliecas par labu tādai interpretācijai, no kuras izriet, ka noteicošais brīdis attiecīgās vecuma prasības izpildei nevar būt brīdis, kad tiek iesniegts pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos.

34. Faktiski, piešķirot dalībvalstīm tiesības noteikt vecuma prasību, "pirms [var notikt [15] ģimenes atkalapvienošanās]", Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punktā uzskatīts par priekšnosacījumu, ka minētajai vecuma prasībai ir jāatbilst brīdī, kurā atkalapvienošanās var īstenoties, proti, brīdī, kad kompetentā iestāde apmierina pieteikumu par uzturēšanās atļaujas saņemšanu uz ģimenes atkalapvienošanās pamata. Tik tiešām, pievienoties var tikai no pieteikuma apmierināšanas brīža, ne agrāk.

14 — Spriedums *Koushkaki* (C-84/12, EU:C:2013:862, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

15 — Šīs tiesību normas itāļu valodas redakcijā ir izmantots vārds "perché" ar nozīmi "lai".

35. Šāda gramatiskā Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punkta – tā itāļu valodas redakcijā – interpretācija rod apstiprinājumu arī tās pašas normas citu valodu redakcijās. Tik tiešām, arī konkrētās normas franču, angļu, vācu un spāņu valodas redakcijās ir norāde uz to, ka attiecīgajai vecuma prasībai ir *jāatbilst*, pirms *var notikt* atkalapvienošanās [*var pievienoties*] [16], nevis pirms pieteikuma iesniegšanas [17]. Tāda atsauce uz iespēju [18] īstenot ģimenes atkalapvienošanos pierāda, ka noteicošais brīdis ir pieteikuma apmierināšanas brīdis.

36. Tāpēc normas gramatiskā interpretācija liek secināt, ka brīdis, kurā apgādniekam un viņa/viņas laulātajam ir jāatbilst noteiktajai minimālā vecuma prasībai saskaņā ar konkrēto normu, ir tas, kurā laulātais var pievienoties apgādniekam. No tā izriet, ka šo brīdi nevar pielīdzināt brīdim, kurā tiek iesniegts pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos, jo, kā to, starp citu, jau uzsvērusi pati iesniedzējtiesa, tajā brīdī pievienoties vēl nevar, jo kompetentajai valsts pārvaldes iestādei vispirms ir jāveic nepieciešamā analīze, lai noteiktu, vai pastāv pieņemamības nosacījumi, lai ģimene atkalapvienotos.

b) Teleoloģiskā interpretācija

37. Iesniedzējtiesa tomēr uzskata, ka Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punkta teleoloģiskā interpretācija varētu dot atšķirīgu rezultātu.

38. Minētā tiesa tik tiešām uzskata, ka piespiedu laulību novēršanas mērķa sasniegšanai piemērotāka būtu tāda Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punkta interpretācija, ka brīdis, kurā jāatbilst tajā noteiktajai vecuma prasībai, ir brīdis, kad tiek iesniegts pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos. Valsts tiesa uzskata, ka, ja laulātajiem tiktu atļauts būt jaunākiem par 21 gadu pieteikuma iesniegšanas brīdī, piespiedu laulību noslēgšanas risks būtu lielāks nekā gadījumos, kad tas nav iespējams.

39. Austrijas un Grieķijas valdības piekrīt šādai pieejai un apgalvo, ka tāda konkrētās normas interpretācija, atbilstoši kurai 21 gada vecums ir jāprasa jau pieteikuma iesniegšanas brīdī, ne tikai ļautu labāk sasniegt piespiedu laulību novēršanas mērķi, bet arī garantētu gan vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu - jo garantētu vienādu attieksmi pret visiem pretendentiem, kuri hronoloģiski atrodas vienādā situācijā, atņemot iedarbību apstāklim, ka attiecīgo vecumu var sasniegt procedūras laikā –, gan tiesiskās noteiktības principa ievērošanu, jo pasargātu pretendentus no jebkuras iespējamās diskriminējošās attieksmes no kompetento iestāžu puses.

40. Nav šaubu, ka pamatdoma, ar Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punktu ieviešot iespēju paredzēt minimālo vecumu, ir nepieļaut piespiedu laulības. Šajā sakarā es uzskatu par ļoti ticamu, ka lielāks vecums parasti var nodrošināt lielāku brieduma pakāpi, kas teorētiski var palīdzēt attiecīgajai personai pretoties spiedienam, kurš [uz to] tiek īstenots piespiedu laulību noslēgšanas nolūkā, un, iespējams, var arī iedrošināt šo personu meklēt palīdzību.

16 — Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punkta franču valodas redakcijā ir noteikts, ka "le regroupant et son conjoint aient *atteint* un âge minimal [..] avant que le conjoint *ne puisse rejoindre* le regroupant"; angļu valodas redakcijā ir noteikts, ka "the sponsor and his/her spouse [..] *be* of a minimum age [..] before the spouse *is able* to join him/her"; vācu valodas redakcijā ir noteikts, ka "der Zusammenführende und sein Ehegatte ein Mindestalter *erreicht* haben müssen [..] bevor der Ehegatte dem Zusammenführenden *nachreisen darf*"; spāņu valodas redakcijā ir noteikts, ka "el reagrupante y su cónyuge hayan *alcanzado* una edad mínima [..] antes de que el cónyuge *pueda reunirse* con el reagrupante" (mans izcēlums).

17 — Skat. savukārt tā paša panta 6. punktu. Skat. tālāk 53. un 54. punktu.

18 — Franču valodā "puisse rejoindre", angļu valodā "able to join", vācu valodā "nachreisen darf", spāņu valodā "pueda reunirse".

41. Es tomēr uzskatu, ka analīzei, kuru, veicot, jānosaka, vai šis ir tāds gadījums, katrā ziņā ir jābūt saistītai ar katras konkrētās situācijas apstākļiem. Turklāt es nevaru nenorādīt, ka Eiropas pilsoniskajā sabiedrībā tiek paustas šaubas par šāda noteikuma, kurā paredzēta attiecīga vecuma [sasniegšanas] prasība ģimenes atkalapvienošanās atļaušanai, reālo ietekmi uz piespiedu laulību novēršanu [19].

42. Savukārt pavisam droši ir tas, ka vecuma prasības noteikšana, lai atļautu ģimenes atkalapvienošanos, tieši ietekmē iespēju īstenot tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos tādām jaunu laulāto ģimenēm, kuru laulība ir īsta, nevis piespiedu. Tik tiešām, tāda norma kā šajā lietā aplūkojamā valsts norma, kurā atbilstoši Direktīvai 2003/86 bez izšķirības un bez individuālas analīzes tiesību uz ģimenes atkalapvienošanos īstenošana ir pakļauta prasībai par noteiktu vecumu, traucē īstenot šādas tiesības personām, kuras ir godīgi un pa īstam stājušās laulībā, bet vēl neatbilst attiecīgajai vecuma prasībai.

43. No minētajiem apsvērumiem izriet, ka, veicot Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punkta interpretāciju, piespiedu laulību ierobežošanas mērķis, lai cik likumīgs un lietderīgs tas būtu, ir jālīdzsvaro ar godīgi laulāto pāru tiesībām īstenot savas tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, kas tieši izriet no ECPAK 8. pantā [20] un Hartas 7. pantā [21] paustajām tiesībām uz viņu ģimenes dzīves neaizskaramību.

44. Turklāt no iepriekš 24. un 25. punktā minētās judikatūras izriet, pirmkārt, ka ar Direktīvu 2003/86 izveidotajā sistēmā ģimenes atkalapvienošanās atļauja ir vispārīgs noteikums un ka tāpēc nosacījumi, ko dalībvalsts var noteikt šādas atkalapvienošanās tiesību īstenošanai, ir jāinterpretē šauri, un, otrkārt, ka pati direktīva ir jāinterpretē saistībā ar savu vispārīgo mērķi veicināt, nevis traucēt ģimeņu atkalapvienošanos, kā arī tā, lai tiktu garantēta tās lietderīgā iedarbība.

45. Ņemot vērā šos apsvērumus, es uzskatu, ka Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punkta interpretācija, ar kuru likts gaidīt 21 gada vecuma iestāšanos, lai varētu tikt iesniegts pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos, ir neatbilstošāka direktīvas izvirzītajiem mērķiem nekā tās pašas normas interpretācija, ar kuru savukārt ļauts iesniegt pieteikumu pirms attiecīgā vecuma sasniegšanas un saņemt uzturēšanās atļauju, ja minētajai prasībai ir jāatbilst brīdī, kad iestāde pieņem lēmumu attiecībā uz pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos.

46. Tik tiešām, šī otra interpretācija, vienlaikus garantējot normas – kuras mērķis ir nepieļaut piespiedu laulības – lietderīgo iedarbību, ir vērsta uz labvēlīgu attieksmi (*favor*) pret ģimeņu atkalapvienošanos, izvairoties no normas formālas interpretācijas, kas kavē tās īstenošanu.

47. Šādā perspektīvā, manuprāt, ir jāatmet Austrijas valdības un Grieķijas valdības minētie argumenti attiecīgi par vienlīdzīgas attieksmes principu un par tiesiskās noteiktības principu. Tik tiešām, tas, ka sasniegt attiecīgo vecumu ir atļauts arī pēc pieteikuma iesniegšanas, manuprāt, nevar ietvert nekādu diskrimināciju un nerada nekādu tiesisko nenoteiktību. Šajā sakarā ir jāatsauc atmiņā, ka saskaņā ar

19 — Zināms skaits Eiropas pilsoniskās sabiedrības pārstāvju, kuri piedalījās sabiedriskajā apspriešanā par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos, ko izsludināja Komisija un kas minēta iepriekš 5. zemsvītras piezīmē, faktiski norādīja, ka nav datu par to, cik efektīva iedarbība uz piespiedu laulību novēršanu ir noteikumam, kurā paredzēts minimālais vecums, lai varētu īstenot ģimenes atkalapvienošanos, ļoti stipri apšaubot tā efektivitāti.

20 — Tiesa ir atzinusi vajadzību īstu laulību gadījumā ņemt vērā tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību, kā noteikts ECPAK 8. pantā, spriedumā *Akrich* (C-109/01, EU:C:2003:491, 58. punkts).

21 — Nozīmīgs šajā ziņā ir Apvienotās Karalistes *Supreme Court* [Augstākās tiesas] 2011. gada 12. oktobra spriedums lietā *Quila [2001] UKSC 45*, kurā minētā tiesa pasludināja par nelikumīgu pasākumu, ar kuru Apvienotajā Karalistē tika paredzēts palielināt no 18 gadiem līdz 21 gadam vecumu, lai īstenotu ģimenes atkalapvienošanos, kā līdzeklis piespiedu laulību apkarošanai, uzskatot šādu pasākumu par nesamērīgu iejaukšanos tiesībās uz ģimenes dzīves neaizskaramību, kas paredzētas ECPAK 8. pantā. *Supreme Court* būtībā uzskatīja, ka piespiedu laulību novēršanas mērķis ir likumīgs, bet ka pasākums nav samērīgs, jo nav pietiekamu pierādījumu par konkrētā pasākuma efektivitāti, kā arī ņemot vērā, ka bija acīmredzams, ka konkrētais pasākums ietekmē tādu pāru tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, kuru laulības nenotiek piespiedu kārtā.

Direktīvas 2003/86 5. panta 4. punktu kompetentajām iestādēm katrā ziņā ir jāpieņem lēmums attiecībā uz pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos "pēc iespējas ātrāk [..], bet ne vēlāk kā deviņus mēnešus pēc pieteikuma iesniegšanas datuma". Tāpēc minētā termiņa paredzēšana pieteikuma apstrādei likvidē jebkuru tiesisko nenoteiktību.

48. Visbeidzot, ir jānorāda arī, ka Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punktā ir tieši paredzēts vēl viens mērķis, kura dēļ dalībvalstīm ir piedāvāta iespēja ieviest vecuma cenzu tiesību uz ģimenes atkalapvienošanos īstenošanai – proti, mērķis nodrošināt labāku integrāciju. Šajā sakarā es tomēr norādu, ka nedz iesniedzējtiesa, nedz ieinteresētās personas, kuras iesniegušas Tiesai apsvērumus, šajā ziņā ir paudušas nostāju pēc būtības. Varbūt tas tā ir tāpēc, ka konkrētajā regulējumā minētais mērķis tiek uztverts kā otršķirīgs salīdzinājumā ar piespiedu laulību novēršanas mērķi.

49. Neatkarīgi no iepriekš minētā es šajā sakarā norādu, ka doma, kura šķiet esam pamatā šāda mērķa norādīšanai, ir tāda, ka integrācija tās dalībvalsts sabiedrībā, kura uzņem apgādnieka laulāto, var būt vienkāršāka, ja laulātajam ir lielāka brieduma pakāpe noteikta vecuma sasniegšanas dēļ. Neiedziļinoties šādā iespējamā normas pamatā esošajā domā, es tomēr uzskatu, ka tas nekādi neskar secinājumu, atbilstoši kuram Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punkta interpretācija, saskaņā ar kuru atbilstība vecuma prasībai var tikt sasniegta brīdī, kurā notiek atkalapvienošanās, nevis pieteikuma iesniegšanas brīdī, ir atbilstošāks direktīvas vispārīgo mērķu sasniegšanai.

50. Šajā sakarā es norādu, pirmkārt, ka, ģimenes locekļiem ilgstoši dzīvojot šķirti, faktiski var rasties negatīva ietekme uz integrāciju – tiktāl, ciktāl šāda šķirta dzīvošana var vājināt ģimenes saites. Otrkārt un katrā ziņā, novērtējot apgādnieka laulātā integrēšanās spēju vecuma dēļ, nevar netikt ņemta vērā individuālā analīze, kas paredzēta direktīvas 17. pantā, ievērojot iepriekš 26. punktā minēto judikatūru.

c) Sistēmiskā interpretācija

51. Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punkta formulējumu, kas izriet no iepriekšējos punktos pamatotās gramatiskās un teleoloģiskās interpretācijas, manuprāt, apstiprina minētās normas sistēmiskā interpretācija.

52. Faktiski visupirms ir jānorāda, ka no konkrētās direktīvas formulējuma kopumā izriet, ka gadījumos, kad Savienības likumdevējs ir vēlējies atsaukties uz pieteikuma iesniegšanas brīdi, tas ir konkrēti darīts.

53. Viens piemērs šajā sakarā ir atrodams Direktīvas 2003/86 tā paša 4. panta 6. punktā, proti, nākamajā punktā aiz tā, kurā ir ietverta norma, kas ir interpretācijas priekšmets šajā lietā. Arī ar minēto normu dalībvalstīm cita starpā ir piešķirtas tiesības noteikt zināmu vecumu – lai gan maksimālo, ne minimālo – attiecībā uz tiesību uz ģimenes atkalapvienošanos īstenošanu. Savienības likumdevējs minētajā punktā ir noteicis, ka noteiktos apstākļos "dalībvalstis var pieprasīt, ka *pieteikumi* par ģimenes atkalapvienošanos ar nepilngadīgiem bērniem *iesniedzami pirms* 15 gadu vecuma" [22].

54. Tāpēc ir jākonstatē, ka minētajā punktā, pretēji tam, kas noteikts iepriekšējā punktā – interpretācijas priekšmetā šajā lietā –, Savienības likumdevējs ir konkrēti minējis, ka tajā paredzētais vecums ir jāsasniedz pirms pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos iesniegšanas brīža.

55. Tajā pašā perspektīvā, Direktīvas 2003/86 7. panta 1. punktā paredzot, ka dalībvalstis var pieprasīt, lai ieinteresētā persona pierādītu vairākus nosacījumus attiecībā uz apgādnieku, likumdevējs konkrēti ir atsaucies uz "pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos iesniegšanas brīdi".

22 — Mans izcēlums.

56. No minētajiem apsvērumiem izriet, ka, ja Savienības likumdevējs būtu vēlējies paredzēt, ka Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punktā minētajam vecumam ir jābūt sasniegtam pieteikuma iesniegšanas brīdī, tas būtu konkrēti norādīts pašā normā. Tā kā tas nav izdarīts, ir jādod priekšroka interpretācijai, saskaņā ar kuru brīdis, kurā jāatbilst noteiktajai vecuma prasībai, sakrīt nevis ar pieteikuma iesniegšanas brīdi, bet gan ar brīdi, kurā ģimenes atkalapvienošanās var īstenoties, proti, pieteikuma apmierināšanas brīdi.

57. Gan Austrijas, gan Grieķijas valdība apgalvo, ka Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punktā paredzētā vecuma sasniegšana ir formāls nosacījums, lai varētu tikt iesniegts pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos. Grieķijas valdība it īpaši apgalvo, ka brīdis, kad jāatbilst noteiktajai vecuma prasībai, izrietot no Direktīvas 2003/86 5. panta 2. punkta, kurā ir paredzēts, ka pieteikumam par ģimenes atkalapvienošanos ir jāpievieno dokumentāri pierādījumi par ģimenes saitēm un par atbilstību citstarp šīs direktīvas 4. pantā paredzētajiem noteikumiem. Pēc Grieķijas valdības domām, no minētās normas formulējuma izrietot, ka dokumentos, kas pieteikuma iesniedzējam jāiesniedz iestādei, ir jābūt pierādījumam par atbilstību Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punktā noteiktajai vecuma prasībai.

58. Šajā sakarā es tomēr norādu, ka ne no vienas Direktīvas 2003/86 normas neizriet, ka atbilstība Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punktā paredzētajai vecuma prasībai būtu formāls nosacījums pieteikuma iesniegšanai. It īpaši es neredzu, kā tas katrā ziņā varētu izrietēt no Direktīvas 2003/86 5. panta 2. punktā paredzētā, saskaņā ar ko pieteikumam jāpievieno pierādījums par atbilstību 4. pantā paredzētajiem noteikumiem. Minēto normu, lasot to kopā ar Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punktu, tik tiešām var interpretēt - un, manuprāt, tā ir jāinterpretē - tādējādi, ka pieteikumam ir jāpievieno pierādījums, ka atbilstība vecuma prasībai būs sasniegta brīdī, kad notiks atkalapvienošanās.

59. Austrijas valdība turklāt apgalvo, ka tiktāl, ciktāl Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punktā konkrēti nav norādīts brīdis, kurā jāatbilst noteiktajai vecuma prasībai, tiek dota rīcības brīvība dalībvalstīm, kas atbilstoši procesuālās autonomijas principam ļaujot tām noteikt minēto brīdi pēc saviem ieskatiem.

60. Šajā sakarā es norādu, no vienas puses, ka no iepriekš 33.–36. punktā sniegtajiem apsvērumiem var secināt, ka patiesībā no konkrētās normas formulējuma izriet norāde, ka attiecīgā vecuma sasniegšanas brīdim ir jābūt brīdim, kad apvienošanās var notikt, un tas izslēdz iespēju pielīdzināt šo brīdi pieteikuma iesniegšanas brīdim.

61. No otras puses, pat pieļaujot, ka konkrētā norma dod dalībvalstīm rīcības brīvību noteikt noteicošo brīdi prasītā vecuma sasniegšanai, no iepriekš 25. punktā minētās judikatūras izriet, ka, lai gan Direktīvā 2003/86 ir atzīta dalībvalstu rīcības brīvība, tās šo brīvību nedrīkst izmantot tā, ka tas varētu apdraudēt direktīvas mērķi veicināt ģimenes atkalapvienošanos.

62. Manuprāt, tāda norma, kas ļauj pieņemt noraidošu lēmumu attiecībā uz pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos, jo pieteikuma iesniegšanas brīdī nav sasniegts vajadzīgais vecums tiesību uz ģimenes atkalapvienošanos īstenošanai, lai gan minētā lēmuma pieņemšanas brīdī prasītais vecums ir sasniegts, ne tikai neveicina ģimeņu atkalapvienošanos, bet to traucē, un tas tā ir neatkarīgi no apstākļa, uz ko norādījusi Austrijas valdība, ka laulātie vēlāk var iesniegt jaunu pieteikumu par ģimenes atkalapvienošanos.

d) Secinājums

63. No Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punkta gramatiskās, teleoloģiskās un sistēmiskās interpretācijas izriet, ka brīdis, ar atsauci uz kuru dalībvalstis var noteikt apgādnieka un viņa/viņas laulātā atbilstību vecuma prasībai – augstākais 21 gads – viņu tiesību uz ģimenes atkalapvienošanos īstenošanai ir brīdis, kurā apvienošanās var notikt. Tātad tas nevar tikt pielīdzināts brīdim, kurā kompetentajai iestādei tiek iesniegts pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos. No tā izriet, ka ar minēto normu ir

nesaderīgs tāds valsts tiesiskais regulējums kā pamatlietā aplūkojamais, kurā pieteikums par ģimenes atkalapvienošanos apmierināšanu ir pakļauts prasībai par noteiktu vecumu, kurai [pretendentiem] katrā ziņā jāatbilst pieteikuma iesniegšanas brīdī, un kas tāpēc ļauj kompetentajām iestādēm noraidīt šādu pieteikumu, jo tā iesniegšanas brīdī nav atbilstības minētajai prasībai, pat ja šī atbilstība ir brīdī, kad tiek pieņemts lēmums par paša pieteikuma noraidīšanu.

2) Par lūgumu Tiesai pārbaudīt Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punkta spēkā esamību

64. Savos apsvērumos *M. Noorzia* lūdz Tiesu pārbaudīt Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punkta spēkā esamību. Viņa apgalvo, ka ar prasību par minimālā vecuma – vismaz 21 gada – sasniegšanu, lai varētu tikt īstenotas tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos, neatkarīgi no tā, vai minētajai prasībai ir jāatbilst pieteikuma iesniegšanas dienā vai atkalapvienošanās atļaujas dienā, netiek novērstas piespiedu laulības.

65. Šajā sakarā ir jāatsauc atmiņā, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru tikai iesniedzējtiesa nosaka jautājumu, kurus tā vēlas uzdot Tiesai, priekšmetu. Tikai valsts tiesai, kurā ir ierosināta tiesvedība un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ņemot vērā katras lietas īpatnības, ir jānovērtē gan tas, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums tai ir nepieciešams sprieduma taisīšanai, gan arī Tiesai uzdoto jautājumu atbilstība [23].

66. Ar savu prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas saņemt tikai Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punkta interpretāciju. Tā nenorāda, ka tai ir šaubas par minētās normas spēkā esamību, un nenorāda, ka šāds jautājums tai būtu uzdots pamatlietā.

67. Tāpēc, tā kā LESD 267. pants nav tiesiskās aizsardzības līdzeklis, kas ir pieejams lietas dalībniekiem lietā, ko izskata valsts tiesa, Tiesai nav jāizvērtē Savienības tiesību spēkā esamība tikai tādēļ, ka uz šādu jautājumu savos rakstveida apsvērumos Tiesai ir atsaucies kāds no lietas dalībniekiem [24]. Līdz ar to neatkarīgi no iepriekš 41. punktā minētajiem apsvērumiem es uzskatu, ka nav jāizskata *M. Noorzia* izvirzītais jautājums par Direktīvas 2003/86 4. panta 5. punktā minētās normas spēkā esamību.

V – **Secinājums**

68. Iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ ierosinu Tiesai uz *Verwaltungsgerichtshof* uzdoto prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Direktīvas 2003/86 par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos 4. panta 5. punktam ir pretrunā tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēts, ka vecuma prasībai, ko saskaņā ar minēto normu dalībvalstis var noteikt apgādniekam un viņa/viņas laulātajam, lai varētu notikt ģimenes atkalapvienošanās, katram no viņiem obligāti ir jāatbilst pieteikuma par ģimenes atkalapvienošanos iesniegšanas brīdī, lai šāds pieteikums varētu tikt apmierināts.

23 — Skat. spriedumu *Brünsteiner* un *Autohaus Hilgert* (C-376/05 un C-377/05, EU:C:2006:753, 26. punkts un tajā minētā judikatūra).

24 — Skat. spriedumu *Brünsteiner* un *Autohaus Hilgert* (EU:C:2006:753, 28. punkts un tajā minētā judikatūra). Skat. šajā ziņā arī spriedumu *Melki* un *Abdeli* (C-188/10 un C-189/10, EU:C:2010:363, 63. punkts). Konkrēti par lietas dalībnieku lomu prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā skat. 80. punktu ģenerāladvokātes V. Trstenjakas [*V. Trstenjak*] secinājumos lietā *VB Pénzügyi Lízing* (C-137/08, EU:C:2010:401).